

“Paparazi Türkçesi” Dil Bilgisi

DERYA ERSÖZ

“Paparazi Türkçesi”, Türkiye Türkçesinin son senelerde geçirdiği bazı fonetik ve morfolojik değişiklikler sonucu ortaya çıkmış olup alışveriş kültürünün ve eğlence merkezlerinin yoğunlukla bulunduğu bölgelerde konuşulan jargonudur. Paparazi kültürünün varlığını gösterdiği merkezler kültürel ve sosyal olarak Türkiye’nin herhangi bir dönemiyle hemen hiçbir benzerlik göstermeyip ayrı birer coğrafya niteliğindedir. Vasat Türkçe konuşurlarının bile şaşkınlıkla izlediği bu müthiş jargon, elli-yüz kelime arasındaki “zengin” kelime dağarcığı ile medya tarafından kullanım sıklığı en yüksek dil olmuş, genç kuşak arasında hızlıca yayılmış, böylece Türkiye Türkçesinin üzerinde bir feodal yaşam sürmeye başlamıştır.

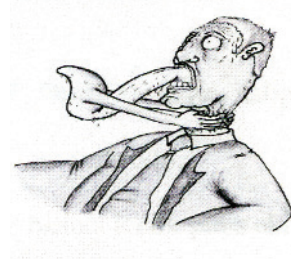
“Paparazi Türkçesi” adını verdiğimiz bu jargonun bazı temel hususlar üzerine inşa edildiğini düşünüyoruz. Bunlar:

1. “Yani”, “hadi be” cevap kalıpları,
2. “Z- s” ses değişikliği,
3. “-Om” birinci teklik şahıs eki,
4. “Diye düşünüyorum” bildirgeci,
5. “Yalan olmak” ve “kal gelmek” birleşik fiilleri,
6. “Ya” cümle başı kalıplaşması,
7. Cümlelerin nesneleştirilmesi,

1. “Yani”, “hadi be” cevap kalıpları

Esasen “yani” bir cümle başı ve bağlama edatıdır. Türkçeye Arapçadan geçmiştir. Açıklama cümlelerini hüküm cümlelerine bağlar.¹

Edatlar genellikle tek başlarına anlamsızdırlar, hareket ve nesne karşılamazlar. Birlikte kullanıldıkları cümlelerle anlam kazanırlar. Ünlemler hariç tek

Çizim: Selahattin Akman

¹ Necmettin Hacıeminoğlu, *Türk Dilinde Edatlar*, Millî Eğitim Bakanlığı yayınları, s. 212, İstanbul 1992.

başlarına kullanıldığı örneklere Türkçede rastlanılmaz.

Ancak “yani” kelimesinin “paparazi Türkçesi”nde tek başına sahneye çıkmasına *eyvah* derecesinde şaşkınlık gösterilir. Görevi tam olarak tespit edilemese de, çoğu soru cümlesinden sonra gelerek *evet* kelimesinin yerine kullanıldığını ve kendini cevap niteliğinde zannettiği durumları sıkça görüyoruz. Herhangi bir sorudan sonra “yani” şeklinde cevap verilmesi hiçbir anlam ifade etmemekle birlikte, soruyu soran kişide de sanki cevap verilmiş de kendisi anlamamış hissini uyandırır.

- Bugün derse girdin mi?

- Yani...

“Paparazi Türkçesi” adı verdiğimiz bu jargonun bazı ağızlarında son zamanlarda “yani” kelimesinin “yane” şekline dönüştüğü görülmektedir. Bu değişikliğin ileride i-e ses değişikliğine dönüşmemesini temenni ediyoruz.

“Hadi be” kalıbının da benzer bir durumu vardır. “Hadi” edatı Türkçede ünlem edatları içerisinde yer alır. Bunlar his ve heyecanları, tabiat seslerini, seslenmeleri ifade eden edatlardır. Bu edatlar genellikle geniş bir ifade kabiliyeti taşımakta hatta bazen bir cümlenin bile yerini tutabilmektedir.²

“Hadi artık buradan gidelim!”

“Be” edatı ise Türkçenin seslenme edatlarından biridir. Seslenme edatlarının hiçbir ifadeleri yoktur. Genellikle seslenen isimlerle birlikte kullanılırlar.³

“Sus artık be adam!”

“Paparazi Türkçesi”nde “hadi” ve “be” edatlarının bir araya gelerek kalıplaştığı görülmektedir. Böyle bir yapının hâlâ edat olup olmadığı tartışılır, ancak insana bu kadar da anlamsız bir ifadeye ne gerek var dedirtecek niteliktedir. Özellikle “eller havaya” ortamına “akmak” üzere birbirleriyle fikir alışverişi yapan gençlerin sürekli birbirlerine “hadi be” dedikleri gözlenmiştir. Bu şekil ifadelerle birbirlerine hakaret mi iltifat mı ettikleri anlaşılmamakta ve böylece konuşmalarına bir belirsizlik katmaktadırlar.

-Dün gece süper bir konsere gittim.

-Hadi be! Ciddi mi?

2- “Z-s” ses değişikliği:

Z-s değişikliği kelime başı hariç, kelimenin herhangi müsait bir yerinde

² Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi yayınları, s. 329, İstanbul 2005.

³ Muharrem Ergin, *age*.

görülen ve geniş ölçüde meydana gelen bir değişikliktir. Düzenli ve mantıklı hiçbir ses hadisesiyle bağlantısı olmayıp bugün zamirler de dâhil özel isimlere kadar sıçramıştır. Böylece sevimli olduklarını zanneden paparazi elit tabakası tarafından kullanılan *özledim* > *ösledim*, *biz* > *bis*, *güzel* > *güsel*, *Gözde* > *Gösde* şeklinde örneklerini verebileceğimiz bu ses hadisesi yozlaşma kültürünün en belirgin “başarıdır”.

3- “-om” birinci teklik şahıs eki

Türkiye Türkçesinin *-ım*, *-im*, *-um*, *-üm* şeklinde görülen birinci teklik şahıs eklerinin “paparazzi Türkçesinin” ikinci devresinden itibaren yalnızca fiillerin şimdiki zaman çekiminde -om şekline dönüştüğünü görüyoruz. Şimdiki zamanla çekimlenmiş bir fiilin üzerine birinci teklik şahıs eki getirildiği durumlarda -om şahıs eki kullanılır. Bu ekin *-yor* ekinin etkisiyle yani analogi yoluyla oluştuğunu düşünmek Haşim’in de dediği gibi “*çocukça bir safvet*” olur. İngilizcenin etkisiyle vurguyu son heceye çekmeye çalışan birtakım “düşünürlerimiz” bu yola başvurmuşlardır. Hatta “paparazzi Türkçesinin” bazı ağızlarında ekin vokalinin uzadığı durumlarla karşılaşılır. Bu değişikliği örneklerle genişletelim:

bil-i-yor-um > *bil-i-yor-om* > *bil-i-yor-oom* > *bil-i-yor-ôm*

gör-ü-yor-um > *gör-ü-yor-om* > *gör-ü-yor-oom* > *gör-ü-yor-ôm*

603

TTÜ

PTÜ

1.teklik şahıs eki	-ım, -im	>	-ım, -im
	-um, -üm	>	-um, -üm
			-om

4- “Diye düşünüyorum” bildirgeci:

“Diye düşünüyorum” bildirgeci isim ve fiil cümlelerinin sonuna getirilerek, isimlerden fiil ve fiillerden isim yapar. Türkçede zaman ve şahıs ekleriyle çekimlenmiş ve isim bildirmesi almamış bir fiili isim yapan tek ögedir. Herhangi bir cümlenin sonuna “diye düşünüyorum” bildirgeci eklendiğinde cümleye bir istek ya da olasılık anlamı da yüklenmiş olur. Geniş ve gelecek zamanlı bir fiilin sonrasında geliyorsa istek, geçmiş zamanlı bir fiilin sonrasında geliyorsa olasılık anlamı katar. Ayrıca “diye düşünüyorum” bildirgecini kullanan kişide artık düşünebildiğini müjdeleyen bir yapıda da vardır. Bu bildirgecin kullanımıyla beraber insanlarında düşünebildiği vurgulanmıştır.

“Dil meselesi beni iyice zorladı diye düşünüyorum.”

5- "Yalan olmak" ve "kal gelmek" birleşik fiilleri:

"Yalan olmak" ve "kal gelmek" birleşik fiilleri henüz tahlilleri yapılamamış karmaşık bir yapıya sahiptirler. Herhangi bir olayın gerçekleşmediğini vurgulamak için kullanılan "yalan oldu" birleşik fiili ilk bakışta bir isim ve bir yardımcı fiilden meydana gelen sıradan bir birleşik fiil gibi algılanabilir. Heyhat ki durum bundan çok daha vahimdir. Yalan ve olmak terimlerinin bir araya gelerek birleşik fiil oluşturduklarına dil bilimcilerin henüz daha alışamadıkları bu yapı, magazin mecmualarını yakından takip eden Türk gençliği tarafından deyimleşme yoluna girmiştir.

-Dünkü planın acayıtı yıkılıyo, ne zaman yapıyoruz?

-Yok ya, yalan oldu o iş.

"Kal gelmek" birleşik fiilinin ise sıklığı "yalan olmak" birleşik fiilinden daha az olmakla birlikte çok daha karmaşık bir yapıya sahiptir. Herhangi bir etki karşısında tepkisiz kalmak şeklinde açıklayabileceğimiz bu birleşik fiil karşısında açıkcası bize de artık "kal geldiğini" belirtmek zorundayız.

"Şu yaptıklarının karşısında bana kal geldi yane!"

6- "Ya" cümle başı kalıplaşması:

"ya" Türkçede hem bağlama hem kuvvetlendirme hem hitap hem de denkleştirme edatıdır. Türkçeye Farsçadan geçmiştir.⁴

"Artık gelseler ya!"

"Bu kitabı da okudun ya bıravo sana."

"Ya Resulallah"

Ancak "ya" edatının "paparazi Türkçesinde" başka bir fonksiyonu daha ortaya çıkmıştır. Çoğu cümlenin başına gelerek kalıplaşması söz konusudur. Kurulan cümlenin herhangi bir önemi yoktur, yalnızca başına ya kalıbı getirilir. İlk seferde insana sanki ardından seslenme ifadesi gelecekmış gibi gelse de bu tamamıyla bir kurmacadır. İyi tarafından bakıldığında kullanan kişiye "hımm" gibi düşünme payı verdiği zannedilebilir. Ancak en uygunu günümüz insanın olaylar karşısındaki ön yargısının hazin bir göstergesidir diyebiliriz.

"Ya, şimdi şöyle oldu; o gün seni görmedim aslında ben."

7. Cümlelerin nesneleştirilmesi:

Cümlelerin nesneleştirilmesi hadisesi bugün malesef ki yalnızca paparazzi kesimince değil, kendini entelektüel sayan bazı kesimler tarafınca da kullanılan

⁴ Necmettin Hacıminoğlu, *Türk Dilinde Edatlar*, Millî Eğitim Bakanlığı yayınları, s. 257, İstanbul 1992.

bir dil cinayeti sayılabilir. Türkçenin binlerce yıllık tarihinden bu yana büyük bir güçle koruduğu söz dizimi, “paparazi Türkçesinin” bazı seri katilleri tarafından belki de planlı ve programlı bir biçimde katledilmeye yüz tutmuştur. Bu yapı isim veya fiil, kurallı veya devrik herhangi bir cümlenin sonuna akuzatif eki getirilerek oluşturulmaktadır. Özellikle siyaset programlarında örneklerine sıkça raslayabiliriz.

“Bu akşam Türk siyaseti nereye gidiyor konuşacağız.”

Bu türlü kullanımlar Türkçenin söz dizimine tamamen aykırı olmakla birlikte, *Aksoy Eczanesi* yerine *Eczane Aksoy* tabirini kullanan “yeni yetme âlimlerin” Türk insanının düşünce akışını ve şeklini yıkmaya yönelik özel bir çabaları olarak da görülebilir.

Bu saydığımız özelliklerinin dışında bugün arkaikleşmiş ve “paparazi Türkçesinin” yalnızca bazı ağızlarında kullanılan “dermişim” kalıbı vardır. Cümle sonlarına eklenerek aslında cümlenin hiçbir zaman var olmadığını, söyleyen kişinin hayalinde kaldığını, ancak salt karşıdakinin zihnini meşgul etmek için söylendiğini ifade eder. Ancak bu kullanım çok şükür ki unutulmaya yüz tutmuş ve Türkçenin bir gün tekrar eski güzelliğine kavuşacağını ümit etme olanağını bize vermiştir.

Yukarıdaki özellikleriyle saydığımız “paparazi Türkçesinin” en abide eserleri bugün paparazi muhiti, popüler müzik sanatkârları ve televizyon sunucuları tarafından verilmektedir. Medyada 24 saat yayımlanan örneklerle bu jargonu kolayca takip edebilirsiniz.